

Avdelningen för vård och omsorg
Sektionen för hälso- och sjukvård
Olle Olsson
Avdelningen för ekonomi och styrning
Sektionen för ekonomisk analys
Jonas Eriksson

Hälso- och sjukvård för asylsökande och massflyktingar under år 2023

Inledning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tar årligen in statistik om asylsökande och massflyktingar.

I denna rapport redovisas den hälso- och sjukvård samt tandvård som regionerna erbjöd de asylsökande och massflyktingarna under år 2023. Vidare redovisas regionernas kostnader för denna vård och nivån på den statliga ersättningen för åren 2023. Skyldigheten att erbjuda dessa grupper hälso- och sjukvård regleras i [Lag \(2008:344\) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.](#) Ersättning för hälso- och sjukvård för förvarstagna regleras dock i särskild ordning och varken uppgifter om vårdkonsumtion, intäkter eller kostnader för denna grupp har därför räknas med här.

I rapporten sammanfattas också det statliga regelverk som har betydelse för vården av asylsökande och massflyktingar. Samtliga regioner har besvarat enkäten. I bilaga 1 presenteras insamlade data per region. I bilaga 2 redovisas statistik över kostnader för papperslösa.

Syfte

SKR har sedan 1997 följt upp vården av asylsökande och massflyktingar inkl. tandvården vad gäller omfattning, kostnader och den statliga ersättningen. De årliga uppföljningarna, ligger till grund för att bedöma om det finns skäl att överlägga med staten om förändrad ekonomisk ersättning till regionerna för vården av asylsökande och massflyktingar. Vidare utgör rapporten ett delunderlag för planering och dimensionering av regionernas framtida hälso- och sjukvård.

Grundläggande bestämmelser

Regionernas vårdåtagande

Regionen ska erbjuda asylsökande barn hälso- och sjukvård samt tandvård i samma omfattning som barn som är bosatta inom regionen. Regionens skyldighet att erbjuda vård till asylsökande vuxna begränsas till vård som inte kan anstå, mödrahälsovård, vård vid abort samt preventivmedelsrådgivning.

Regionen ska, om det inte är uppenbart obehövt, erbjuda samtliga asylsökande en hälsoundersökning. Det innebär att det bara i undantagsfall kan bli aktuellt att underlåta att erbjuda en sådan undersökning. Syftet med en hälsoundersökning är att tidigt upptäcka akuta sjukdomar för att inte riskera den asylsökandes hälsa. En sådan undersökning är också viktig för att kunna fastställa vårdbehovet i övrigt. Vidare är en hälsoundersökning av stor betydelse för att snabbt upptäcka sjukdomar som faller under smittskyddslagen. Av särskild betydelse är det även att tidigt uppmärksamma barns och andra utsatta gruppers hälsa samt att upptäcka psykisk ohälsa och våldutsatthet.

Samma regelverk gäller för massflyktingar från Ukraina som inte blivit folkbokförda. Om och när en individ får beslut om folkbokföring/personnummer får de samma rättigheter och skyldigheter som alla andra folkbokförda.

Patientavgift

Asylsökande ska betala 50 kronor för läkarvård och 25 kronor för annan sjukvårdande behandling. Asylsökande betalar 50 kronor för receptförskrivet läkemedel och för sjukresor är avgiften högst 40 kr. En asylsökande som behöver mer omfattande vård eller medicin kan beviljas ett särskilt bidrag av Migrationsverket.

På samma sätt som för bosatta barn och ungdomar betalar asylsökande barn och ungdomar som huvudregel inga vårdavgifter. Asylsökande ska inte heller betala vårdavgift för förebyggande barn- och mödravård, förlossningsvård och smittskyddsvård.

Asylsökande betalar 50 kronor för behandling hos tandläkare inom folktandvården och för behandling hos en tandläkare som tillhör en vårdgivare som regionen slutit avtal med. Barn och unga som inte fyllt 18 år ska erbjudas regelbunden avgiftsfri tandvård.

Samma regelverk gäller för massflyktingar från Ukraina som inte blivit folkbokförda. Om och när en individ får beslut om folkbokföring/personnummer får de samma rättigheter och skyldigheter som alla andra folkbokförda.

Ersättning från Migrationsverket

Följande ersättning utgick år 2023 till regionerna för asylsjukvården:

- Schablonersättning per asylsökande. Ersättningen utbetalas kvartalsvis per person:
  - 3 740 kronor för barn t.o.m. 18 år
  - 4 435 kronor för vuxna, mellan 19 och 60 år
  - 5 635 kronor för de som var 61 år eller äldre.

I beloppen inkluderas ersättning för tolk, hjälpmedel, transport eller sjukresa i samband med vård.

- Ersättning för den del av kostnaden för en vårdkontakt som uppgår till mer än 100 000 kronor. Särskild ansökan krävs.
- Schablonersättning om 2 175 kronor per hälsoundersökning utbetalas efter ansökan. Alla hälsoundersökningar ersätts inte eftersom migrationsverket endast ersätter en hälsoundersökning per asylsökande.

Samma regelverk gäller för massflyktingar från Ukraina som inte blivit folkbokförda. Om och när en individ får beslut om folkbokföring/personnummer får de samma rättigheter och skyldigheter som alla andra folkbokförda. Ersättningen från Migrationsverket till regionerna upphör då också.

Redovisning av enkätresultatet för år 2023

Samtliga regioner har lämnat in uppgifter till SKR

Antal asylsökande och massflyktingar

Antalet som sökt asyl och antalet som sökt via massflyktsdirektivet minskar år 2023 jämfört med år 2022. Massflyktsdirektivet aktiverades i mars 2022, se tabell 1.

Tabell 1. Antal som sökt asyl och antal massflyktingar

Antal och procentuell fördelning mellan könen

År 2023	Asylsökande*	Massflyktingar*	Totalt
Antal	12 498	11 406	23 904
Kvinnor i %	37	49	43
Män i %	63	51	57

Tidsserie

År	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Totalt antal	21 502	21 958	12 991	11 419	67 103	23 904

*Förstagångsansökningar

Källa: Migrationsverket.

I denna redovisning fokuserar vi dock fortsättningsvis inte på de som sökt asyl under året. I stället använder vi oss av måttet medelantal asylsökande och massflyktingar, se tabell 2. Måttet speglar ett årsgenomsnitt av det sammanlagda antalet personer som väntar på slutligt beslut i sitt asylärende eller personer som har tillstånd att vistas i Sverige i väntan på avvisning eller personer som beviljats uppehållstillstånd i enlighet med massflyktsdirektivet.

Tabell 2. Medelantal asylsökande och massflyktingar

Antal

År	2023
Medeltal	55 802

Anm.: I tabellen anges hur många asylsökande och massflyktingar som i medeltal av antalet registrerade asylsökande och massflyktingar vid slutet av varje kvartal fanns registrerade.

Källa: Migrationsverket och egna beräkningar.

Hälso- och sjukvårdens omfattning

Här ges en sammanfattande beskrivning av vilken hälso- och sjukvård de asylsökande och massflyktingarna fått åren 2023. Detaljerade uppgifter per region för år 2023 redovisas i bilaga 1.

Tabell 3. Nyckeltal som speglar vårdens omfattning för de asylsökande

Genomsnittligt antal per asylsökande och massflykting*

År	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Läkarbesök i primärvård	1,1	-	-	0,8	0,6	0,8
Läkarbesök i öppen specialistvård	0,9	-	-	0,7	0,5	0,6
Vårdtillfällen i slutet somatisk vård	0,1	-	-	0,09	0,06	0,06
Vård dagar i slutet somatisk vård	0,5	-	-	0,44	0,41	0,5
Vårdtillfällen i slutet psykiatrisk vård	0,02	-	-	0,01	0,01	0,01
Vård dagar i slutet psykiatrisk vård	0,25	-	-	0,18	0,08	0,09
Sjukvårdande behandlingar**	2,9	-	-	2,5	1,6	1,6
Antal tandvårdsbesök under året inkl. specialist-tandvård	1,0	-	-	0,9	0,8	0,7

*Avser samtliga asylsökanden och massflyktingar dvs. både barn och vuxna.

**Avser annan personalkategori än läkare, samtliga verksamhetsområden exkl. tandvård.

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner.

Antalet besök, vårdtillfällen, vård dagar och behandlingar per asylsökande/massflykting var betydligt lägre år 2022 och 2023 jämfört med innan pandemin. En förklaring kan vara att gruppen (framförallt år 2022) domineras av massflyktingar och dessa har en annan sammansättning och sjuklighet jämfört med tidigare års asylsökande.

Jämförelser vårdkonsumtion

I tabell 4 nedan görs en jämförelse mellan de asylsökandes/massflyktingarnas vårdkonsumtion och den bosatta befolkningen år 2023.

Tabell 4. Jämförelse vårdkonsumtion år 2023

Antal	per asylsökande/massflykting	per bosatta
Läkarbesök i primärvård	0,8	1,1
Läkarbesök i öppen specialistvård	0,6	1,2
Vård dagar somatisk vård	0,5	0,51
Vårdtillfällen somatisk vård	0,06	0,12
Vård dagar psykiatrisk vård	0,09	0,15

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner och Socialstyrelsen.

Vårdkonsumtionen per individ är lägre för de asylsökande/massflyktingar jämfört med de bosatta. Detta skulle delvis kunna bero på att regionernas skyldighet att erbjuda

vård till asylsökande är begränsad till vård som inte kan anstå, mödrahälsovård, vård vid abort och preventivmedelsrådgivning.

De asylsökande respektive massflyktingarna visar också upp en helt annan både ålders- och könsstruktur jämfört med den bosatta befolkningen. Jämförelserna måste därför tolkas med stor försiktighet. Se vidare tabell 4.

Hälsundersökningar

Som framgår tidigare i rapporten minskar antalet asylsökande stadigt år för år under perioden 2018-2021. År 2022 tillkom ett stort antal massflyktingar och antal hälsundersökningar återspeglar denna ökning. År 2023 återgår både antalet asylsökande/massflyktingar och antalet hälsundersökningar till nivåer liknande de före pandemin, se tabell 5.

Tabell 5. Ersatta hälsundersökningar

Antal

År	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ersatta hälsundersökningar*	10 742	10 479	7 072	2 486	27 766	13 117

*Avser av Migrationsverket ersatta hälsundersökningar.

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner och Migrationsverket.

Som tidigare nämnts är det viktigt att nå ut med erbjudanden om hälsundersökningar till så många som möjligt. Regionerna har av olika skäl under åren inte lyckats med att i tillräcklig utsträckning nå de nyanlända asylsökande med sina erbjudanden om hälsundersökning. SKR arbetar på nationell nivå för att få bättre förutsättningar för regionerna att kunna erbjuda och genomföra hälsundersökningar. SKR samordnar exempelvis ett nätverk med representanter för de som arbetar med asylsjukvårdsfrågor i regionerna.

Det har vidare genomförts utvecklingsarbeten i samarbete med Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten kring hälsundersökningar. Tillsammans med 1177 Vårdguiden utvecklas kontinuerligt informationen till både patienter och berörd personal på boenden och inom hälso- och sjukvården. Några metoder/insatser som visat sig framgångsrika är centraliserad asyl- och flyktingsjukvård, mobila team och hälsokommunikatörer.

SKR vill även få till:

- en ökad tillgång till och kompetens hos tolkar inom hälso- och sjukvården och tandvården,
- bättre informationsöverföring kring ekonomi och persondata mellan migrationsverket och regionerna, förbättringar i IT-systemet, samordningsnummer,
- smidigare rutiner för regionerna att få kontaktuppgifter till de asylsökande och nyanlända från migrationsverket.

Regionernas kostnader och ersättning från staten

Det finns en hel del svårigheter i att fånga alla kostnader. Siffrorna bör därför tolkas med viss försiktighet. Regionerna uppskattade dock kostnaderna för vård av asylsökande och massflyktingar till cirka 991 miljoner kronor år 2023. Samtidigt var den statliga ersättningen 138 miljoner kronor högre, se tabell 6.

Tabell 6. Kostnader och intäkter, inklusive hälsundersökningar och kostnader för krävande vård

Miljoner kronor och tusentals kronor

År	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kostnader, mnkr	1 241	860	672	525	817	991
Intäkter, mnkr	1 325	958	758	560	1 055	1 129
Netto, mnkr	85	98	86	35	239	138
Kostnader, genomsnitt tkr	20,9	19,9	19,9	21,6	15,7	17,8
Intäkter, genomsnitt tkr	22,3	22,2	22,4	23,0	20,3	20,2
Netto, genomsnitt tkr	1,4	2,3	2,5	1,4	4,6	2,4

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner.

Regionernas kostnader och intäkter för vård av asylsökande och massflyktingar (inklusive tandvård) har, av olika skäl, varierat över åren.

Nuvarande statsbidragssystem tillgodoser inte kraven på en långsiktigt stabil och säker finansiering av regionernas kostnader för vården av asylsökande och massflyktingar. Sedan det att nuvarande finansieringssystem trädde i kraft 1997 har den statliga ersättningen ibland medfört underskott och ibland överskott för regionerna.

Systemet medför ett stort och onödigt administrativt merarbete för regionerna och ersättningen för hälsundersökningar täcker inte regionernas kostnader. SKR har länge drivit att nuvarande system borde ersättas med ett finansieringssystem som innebär att regionerna löpande i varje enskilt fall fakturerar staten för sin kostnad för vård av asylsökande och massflyktingar med utgångspunkt i det gällande riksavtalet för utomlänsvård. På så sätt ersätter man vård enligt de principer som tillämpas för alla invånare här i Sverige.

[Mottagandeutredningen Ett ordnat mottagande – gemensamt ansvar för snabb etablering eller återvändande SOU 2018:22](#) lämnade i mars 2018 sina förslag till ett förändrat mottagandesystem. Man föreslår bland annat en reviderad schablonersättning till regionerna samt att ersättningen för hälsundersökning för asylsökande ska betalas ut utan ansökan.

SKR skrev bland annat följande i sitt remissvar [SKR remissvar på SOU 2018:22](#):

”SKR ställer sig positiv till att ersättningen för hälsoundersökning för asylsökande ska betalas ut utan ansökan.”

”SKR anser att det behövs en mer grundläggande utredning om regionernas kostnader för asylsökande som påvisar att den föreslagna reviderade schablonersättningen ger full kostnadstäckning. Om detta inte sker förordar SKR ett finansieringssystem som innebär att regionerna löpande fakturerar staten för sin kostnad för vård av asylsökande med utgångspunkt i det gällande riksavtalet för utomlänsvård.”

Kostnadsjämförelser

Genomsnittskostnaden år 2023 för de asylsökandes och massflyktingarnas hälso- och sjukvård samt tandvård var cirka 17 800 kronor. Motsvarande kostnad för bosatta var år 2023 cirka 31 000 kronor. På samma sätt som för vårdproduktionen måste dessa jämförelser tolkas med försiktighet då de asylsökande respektive massflyktingar uppvisar en helt annan både ålders- och könsstruktur jämfört med den bosatta befolkningen. Dessutom begränsas regionernas skyldighet att erbjuda vård till vuxna asylsökande/massflyktingar till vård som inte kan anstå, mödrahälsovård, vård vid abort och preventivmedelsrådgivning.

Bilagor

Bilaga 1: Hälso- och sjukvård åt asylsökande och massflyktingar 2023 (tabellbilaga med data per region)

Bilaga 2: Kostnader för hälso- och sjukvård åt papperslösa år 2023